

NARODNI DNEVNIK

Izba je vsak dan opoldne, izvzemši nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.
UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.
TELEFON ŠTEV. 2852.

Rokopisi se ne vrčajo. — Oglasi po tarifi.
Pisnim vprašanjem naj se priloži znanaka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 12.535.

Izkoriščevalna politika.

Dobra politika je samo gradilna politika, to je politika, ki ima samo ta cilj, da si narod ustvari nove dobrine. Zakaj povečanje blagostanja ter s tem ljudske zadovoljnosti je bil vedno namen dobre politike. Nasprotje od te gradilne politike pa je izkoriščevalna politika. Ta ne ustvarja novih dobrin, temveč ta gleda samo na to, kako bi se polastila že obstoječih dobrin in potem te izkoriščala do skrajnosti.

Kakor vsak narod, tako smo imeli tudi mi gradilne in izkoriščajoče politike. Gradilni so bili oni, ki so ustanovili Jadransko banko in Ljubljansko kreditno banko, gradilni so bili oni, ki so razvili naše združništvo, gradilni so bili možje, ki so dvignili naše kmetijstvo, gradilni so bili naši trgovci in obrtniki, ki so množili narodno imetje. Gradilni pa so bili tudi vsi naši umetniki, ker so ustvarjali duševne dobrine, ki šele prav izpopolnjuje materialno blagostanje. Dosti je bilo teh gradilnih mož in njih zasluga je, da se lahko danes ponašamo na slovensko ime in na kulturo slovenskega naroda.

Da, pred vojno je slovenski narod poznal skoraj samo gradilne politike, kajti skoraj vsi brez izjeme so zapustili narodu več, kakor pa so prejeli v oskrbo. Po vojni pa smo dobili tudi ljudi, ki so poznali le izkoriščevalno politiko. In tipični predstavitelji te najbolj škodljive politike so v današnji SDS.

Koliko znoja in koliko truda je bilo, da je postala Jadranska banka ne samo vodilen slovenski zavod, temveč prvi zavod v državi. In kako otročje hitro se je vsa ta stavba zamajala, ko so jo dobili v roke možje izkoriščevalne politike. In že je bila nevarnost, da ta izkoriščevalna politika osvoji tudi Ljubljansko kreditno banko. Že je roka iz Slavenske banke segala na ta odlični zavod. Toda po zaslugi odločnih mož je bil ata nakana preprečena. Kajti lipična posebnost vseh ljudi izkoriščevalne politike je, da je njim čisto vseeno, kako denaren zavod uspeva, temveč oni imajo samo eno skrb, kako bi bile njegove dobrine njim na razpolago. Ti izkoriščevalni politiki so ravno isto v politiki, kakor so lovci visoke dividende v podjetjih. Danes mora dati zavod vse in naj vsled tega jutri tudi propade.

Klasičen primer nudi v tem pogledu nacionalizacija tujih podjetij. Kaj je brigalo izkoriščevalne politike, če pride tuj zavod v slovenske roke ali ne. Glavno je bilo, da so oni dobili upravna mesta, da so jim podjetja plačevala v strankarske fondе, vse drugo jih ni brigalo. Zato pa je tudi končala vsa nacionalizacija tako žalostno za nas, da ni mogla bolj.

Ti izkoriščevalni politiki imajo za vsako stvar svoje posebno naziranje. V Sloveniji je obstojalo n. pr. bolniško zavarovanje in s starim sistemom so bili zadovoljni delodajalci in delojemalci. Pa so prišli ti izkoriščevalni politiki in bolniško zavarovanje modernizirali. In kako! Vse so centralizirali, podražili upravni aparat in danes so nezadovoljni delodajalci in delojemalci. A kaj to njih briga, samo da oni nimajo vzroka biti nezadovoljni in tega v resnici nimajo. Ista je stvar pri delavski zbornici. Kaj ima delavec od nje in kaj delodajalci, ki plačujejo prispevke! Skoraj bo izgledalo, ko da je Delavska zbornica le radi upravnega aparata.

Gradilen politik pozna samo eno skrb, kako bi dvignil podjetje, ki ga upravlja. Izkoriščevalen politik pa pozna samo eno skrb, kako bi zavod, ki mu pade v roke, izkoristil. Zato zapušča potomcem gradilen politik cvetoče zavode, izkori-

Pašičevci odobrili tudi Vukičevičevo list.

Beograd, 3. septembra. Včeraj je bilo objavljeno besedilo proglasa radikalne stranke, kakor ga je izpremenil Aca Stanojević. Iz proglasa so izpuščena vsa ona mesta, kjer se govori o nesoglasju glavnega odbora z vlado, o blejskem sporazumu, o novi politični orientaciji vlade. Izpuščen je tudi pasus o terorju in je izpuščeno tudi vse ono, kar se tiče slavne prošlosti radikalne stranke in pa pasus, da je glavni odbor molčal na vse nasilne mere, samo da ne pride do razcepa stranke. Izpuščeno je tudi tisto mesto, kjer se govori, kako postavlja vlada svoje kandidate.

V uvodu včerajšnjega službenega proglasa se najprej omenja, kako je prišlo do razvila volilna agitacija nenavadno živahna. Veliko število agitatorjev šviga neprestano po vaseh. Agitatorji vseh strank mečejo letake in brošure z vlakom ljudem, ki so ob progi zaposleni. Te vrste agitacije se poslužujejo zlasti samostojni demokrati. Ti so dali tiskati brošure, v katerih podajajo biografijo Svetozarja Pribičevića in načela SDS. Radikali pa so napravili plakate in razglednice s sliko Velje Vukičevića in jih dele med narod.

Včeraj je bil Prijedor preplavljen s plakati in okrašen z zastavami. Na nekem velikem plakatu je naslikan Marko Trifković. Narod pa se drži precej pasivno in zato potekajo vsa zborovanja mirno.

Predsednik vlade Velja Vukičević je prišel v Prijedor okrog 11., dasi je bilo zborovanje najavljeno ob 10. Vukičević ni mogel priti prej, ker je imel defekt na avtomobilu. Predsednika vlade so pričakovali odposlanci okrajnega odbora radikalne stranke. Nato je krenila povorka pred mestno hišo, kjer je bil postavljen slavolok. Predsednika vlade so pozdravili načelnik mestne občine, delegat organizacije in v imenu Demokratske zajednice tudi Ali beg Kapetanović. Tri devoyke so izročile Vukičeviću šopek cvetlic, a neka muslimanka z zlatom in svilno vezen robček s sliko kralja in kraljice. Vukičević je odšel nato na srezko poglavarstvo, kjer so bili službeni sprejemi. Pred zborovanjem je Vukičević, opozorjen na izjavo Stjepana

ščevalen pa že sodobnikom potome. Zato je dr. Tavčar zapustil cvetočo Ljubljansko kreditno banko, zato so pa esdeesariji ubili cvetočo Jadransko.

Ni večjega dobrotnika za narod, ko je gradilen politik in ni večje nesreče ko politik izkoriščanja. Reprezentantinja izkoriščajoče politike pa je SDS.

In zato je naloga Slovencev, da vsi brez izjeme glasujejo proti SDS, da privedo do one gradilne politike, ki smo jo imeli pred vojno.

To je pomen septemskih volitev.

brez svojega nesmrtnega in velikega voditelja in ustanovitelja pokojnega Nikole Pašića in da nima v tem odločnem trenutku ne njegovega velikega izkustva niti njegove velike avtoritete. Ta velik nedostatek smo že občutili in ga čutimo, odkar nas je on zapustil. Ta nedostatek pa občuti tudi naše celokupno politično državno življenje. Razpust narodne skupščine in razpis novih volitev je bil za nas iznenadenje.

Na proglasu je napravil Aca Stanojević mnogo korektur in je prvotni tekst znatno oblačil. Na koncu se pozivajo volilci, da naj glasujejo za liste, ki jih je glavni odbor potrdil. Proglas zaključuje z izkazom vseh onih list, ki so potrjene.

Glavni odbor je napravil številne compromise v pogledu svojega dosedanjega stališča in sta v mnogih krajih potrjeni dve do tri liste. Zanimivo je, da je tudi lista Velje Vukičevića v skopljskem okrožju potrjena, a poleg njegove liste tudi lista Nastasa Petrovića. Potrjena je nadalje lista Velje Popovića poleg nosilca liste Nastasa Petrovića v moravskem okrožju. V sremskem okrožju so potrjene tri liste in sicer lista dr. Janjića, Ljube Popovića in Bože Maksimovića.

Uspešno Vukičevičevo agitacijsko potovanje po Bosni.

Prijedor, 3. septembra. O priliki agitacijske turnee predsednika vlade Velje Vukičevića po banjaškim okrožju se je razvila volilna agitacija nenavadno živahna. Veliko število agitatorjev šviga neprestano po vaseh. Agitatorji vseh strank mečejo letake in brošure z vlakom ljudem, ki so ob progi zaposleni. Te vrste agitacije se poslužujejo zlasti samostojni demokrati. Ti so dali tiskati brošure, v katerih podajajo biografijo Svetozarja Pribičevića in načela SDS. Radikali pa so napravili plakate in razglednice s sliko Velje Vukičevića in jih dele med narod.

Včeraj je bil Prijedor preplavljen s plakati in okrašen z zastavami. Na nekem velikem plakatu je naslikan Marko Trifković. Narod pa se drži precej pasivno in zato potekajo vsa zborovanja mirno.

Predsednik vlade Velja Vukičević je prišel v Prijedor okrog 11., dasi je bilo zborovanje najavljeno ob 10. Vukičević ni mogel priti prej, ker je imel defekt na avtomobilu. Predsednika vlade so pričakovali odposlanci okrajnega odbora radikalne stranke. Nato je krenila povorka pred mestno hišo, kjer je bil postavljen slavolok. Predsednika vlade so pozdravili načelnik mestne občine, delegat organizacije in v imenu Demokratske zajednice tudi Ali beg Kapetanović. Tri devoyke so izročile Vukičeviću šopek cvetlic, a neka muslimanka z zlatom in svilno vezen robček s sliko kralja in kraljice. Vukičević je odšel nato na srezko poglavarstvo, kjer so bili službeni sprejemi. Pred zborovanjem je Vukičević, opozorjen na izjavo Stjepana

ščevalen pa že sodobnikom potome. Zato je dr. Tavčar zapustil cvetočo Ljubljansko kreditno banko, zato so pa esdeesariji ubili cvetočo Jadransko.

Ni večjega dobrotnika za narod, ko je gradilen politik in ni večje nesreče ko politik izkoriščanja. Reprezentantinja izkoriščajoče politike pa je SDS.

In zato je naloga Slovencev, da vsi brez izjeme glasujejo proti SDS, da privedo do one gradilne politike, ki smo jo imeli pred vojno.

To je pomen septemskih volitev.

Radica, dejal: »Kaj je treba govoriti o hrvaškem vprašanju! Hrvaškega vprašanja vobče ni. Pač pa gospod Stjepan Radić.«

Zborovanje je otvoril Sava Stojanović in takoj dal besedo predsedniku vlade, ki je najprej omenjal zasluge radikalne stranke za osvobodjenje in zedinjenje našega naroda. V Srbiji so skušali napraviti Seljaško stranko, ki naj bi bila bolj seljaška ko radikalna stranka, a so se vsi ti poskusi ponesrečili, ker so ta pokret vodili ljudje, ki so se jih radikali najbolj branili. Zdi se, da tudi pri nas nekaj takega poskušajo. Ob tej priliki vam nočem nič drugega reči ko tisto narodno prislovico: »Vuk dlaku menja ali čudi (narave) nikada.«

Seljak in meščan sta vezana drug na drugega. Ne more biti same industrijske države, temveč so vsi stanovi navezani drug na drugega, ker vsi skupaj sestavljajo državo. Nasprotniki današnje vlade pravijo, da ni bilo treba razpustiti narodne skupščine. A skupščina se je morala razpustiti, ker je v dveh letih svojega življenja pokazala, da rajši govori in besediči kakor pa dela. Skupščina je sama sebe preveč izigrala.

Nato govori Vukičević obširno o potrebi izenačenja zakonov, zlasti izenačenja davkov. Dokler obstoja država, je treba plačevati davke, a imate pravico zahtevati, da naj bodo dolžnosti v celi državi enaki. Vukičević navaja dalje, da se bo morala bodoča skupščina z vsemi silami zavzeti za to, da zboljša težak položaj malega loveka. Mi smo napravili, da se mali človek lahko zadolži pri hipotekarni banki tudi z manjšo vsoto in ga zadolžitev in vsa procedura pri tej zadolžitvi nič ne stane. Stojili bomo korake, da se narod tam, kjer ni bilo dohodkov, oprosti davkov, a da se tam, kjer jih je bilo malo, da narodu možnost in olajšava, da davek plačuje v daljših rokih.

Popoldne ob 5. je odpotoval predsednik vlade v Ljubijo. Danes pa bo imel veliko zborovanje v Novem.

CENA BEG ZBOLEL.

Beograd, 3. septembra. Albanski poslanik Cena beg, ki je včeraj prispel v Beograd, je zbolel ena malariji.

Zasedanje Zveze narodov.

Zeneva, 3. septembra. Po tajni seji je bila ob 11. otvorjena javna seja. Takoj po njeni otvoritvi so vstopili v dvorano novinarji.

Razpravljalo se je o vprašanju posojila Gdanskem. Kot prva točka dnevnega reda je prišlo na razpravo poročilo o novinarski konferenci. Poročilo je razdeljeno v dve skupini. V prvi skupini se govori o zboljšanju zvez pri odpremljanju časopisja in o novinarskem legitimiranju. Te sklepe so odstopili odboru za promet tranzitnih vprašanj Zveze narodov.

Druga skupina obsega resolucije o olajšanju novinarske službe in o cenzuri v mirnem času. Te resolucije so bile najprej poslale vsem vladam, a v decemberskem zasedanju se bo z njimi bavila Zveza narodov. Ob tej priliki so pojedini govorniki izrekli zahvalo novinarstvu.

KONFERENCA MALE ANTANTE.

Praga, 2. septembra. Za danes je najavljeno posvetovanje zunanjih ministrov Male antante v Zenevi. — Razpravljali bodo o sledečem:

1. O vseh vprašanjih, ki se tičejo dnevnega reda zasedanja Lige narodov.
2. O rezultatih svetovne gospodarske konference.
3. O politični situaciji na Balkanu po smrti kralja Ferdinanda.
4. O poskusih, da se obnovi monarhija na Grškem in o jugoslovanskem in bolgarskem zblizanju. Glavno vprašanje programa pa bo vprašanje rumunsko-madžarskega agrarnega spora.

ODHOD NAŠE DELEGACIJE V ZENEVO.

Beograd, 3. septembra. Včeraj popoldne so s Simplon-Orient-Ekspresom odpotovali člani naše delegacije v Zenevo. Sinoči se jim je v Zagrebu pridružil član naše delgacije dr. Stražnicki. Z delegati je odpotoval tudi dr. Ninčić. Zamanji minister dr. Marinković in poslanik dr. Spalajković sta se pridružila tej delegaciji danes jutraj v Ljubljani.

MADŽAROV O BOLGARSKO-JUGOSLOVANSKEM ZBLIZANJU.

Sofija, 2. septembra. Vladni dnevnik »Slovo« objavlja uvodnik znanega bolgarskega novinarja Madžarova o bolgarsko-jugoslovanskem zblizanju. Madžarov pravi, da obstoje nedvomni dokazi, da želi ogromna večina bolgarskega in jugoslovanskega naroda zblizanje. Kljub temu pa še ne bo prišlo do bratskega sožitja med obema narodoma, ker so na tej in oni strani gotovi krogi proti temu zblizanju. Tako so nekateri nasprotniki bolgarsko - jugoslovanskega zblizanja vrgli v svet vest, da zahteva Radić abdikacijo kralja Borisa. Kakor pa dokazuje njegov »Narodni val«, je ta vest izmišljena.

Dogajajo se še danes na tej in oni strani nelepe sovražnosti; toda bodočnost bo dokazala, da bodo južno slovenski narodi spoznali, da so te sovražnosti samo njim v škodo. Zato bo do dobrih odnosov med Bolgarsko in Jugoslavijo prišlo, treba pa je, da se nobena država ne meša v notranje zadeve druge države.

SOZALJE AVSTRIJSKE VLADE.

Beograd, 3. septembra. Včeraj je avstrijski poslanik na našem dvoru Hoffinger izjavil naši vladi sozljive glede na nesrečo aviatikov podpolkovnika Petrovića in pilota Pajevića.

R. N. COUDENHOVE-KALERGI:

Za panevropski Locarno.

Članek »Za panevropski Locarno« izide jutri v nedeljo po vsem svetu in sicer v vsakem mestu v enem listu. V Ljubljani je to priznanje dobil »Narodni dnevnik«. Ker mi v nedeljo ne izidem priobčujemo članek že danes. — vedništvo.

Dve leti je odkar je prejel svet veselo poslanico evropske jutranje zarje: Locarno. Dve leti sta minuli, toda evropsko solnce, ki je takrat poslalo narodom svoje žarke, še ni vželo.

Dve leti tolikega govorjenja in pisanja o locarnskem duhu, dokler se ni ta duh razblinil; dokler ni prišel veneti njegov zlati lavor; dokler ni novo nezaupanje, nova sumnja in nova negotovost nadomestila zaupanje, gotovost in nado.

Duh Locarna ni umrl, pač pa zaspal. Čas je, da ga prebudimo.

Tvorci Locarna so si bili svesti, da je njihovo delo le pričetek, obljuba evropski bodočnosti.

Čas je, da se ta obljuba izpolni; kajti razvoj ne trpi zastanka in naš čas beži hitro. Kar ne gre naprej, poginja in kar zastaja, pade. Dvoje je mogoče: Da pojde zgodovina preko Locarna k novemu sovrštvu in vojni ali pa bo vodila potom Locarna do Pan-evrope.

Zgradba Locarna se maje, ker je zastala; ker se nanjo stavljeni upanja niso izpolnila; ker ni postal duh sporazuma gospodar duha nezaupanja; ker delujejo razne sile, ki ne žele nove Evrope.

Evropejci! Čas je zrel za ponoven sunek proti razdirajočim silam preteklosti za stvaritev boljše bodočnosti.

Čas je zrel za prvi praktični korak v zmišlu uresničitve Pan-evrope. Ta korak je: panevropski Locarno!

Tu je Arhimedova točka, ki lahko razgiblje Evropo in premaga mrtvilo, ki trpi od njega skoro že dve leti.

Vsi drugi poizkusi razgibati Evropo, so se ponesrečili. Razorožitevna in svetovno gospodarska konferenca nista rodila nobenih rezultatov: Volja je bila dobra, toda logika slaba.

Kajti kako naj države Evrope odlože orožje, dokler so medsebojno ogrožene?

In kako bi naj spričo te življenjske nevarnosti resignirale na obrambno carino in s tem na svoje najmočnejše obrambno sredstvo: na obsežno, nacionalno industrijo?

Rezultat obeh konferenc izpričuje, da bo vojaško in gospodarsko oboroževanje trajalo toliko časa, kakor medsebojno ogrožanje: nobena konferenca, nobena fraza, nobena moč ne more izpremeniti te logike, ki je močnejša od vseh drugih argumentov politične in gospodarske pameti.

Le popolen prelom s politiko medsebojnega ogrožanja lahko ustvari to izpremembo in utre pot vojaški razorožitvi in gospodarskemu sodatu.

Vsaka druga pot vodi v prepad: k zvišanemu oboroževanju do nove vojne — k zvišanju carine do gospodarskega poloma.

Zgradba se lahko poruši sama od sebe, toda nikdar pa ne nastane sama od sebe. To velja tudi za obnovo Evrope. Brez napora postane položaj le slabši. Da se izboljša, potrebuje pogumne inicijative, daleč zrečih državnikov, političnih dejanj.

Tako dejanje, ki bi lahko naenkrat izpremenilo politični položaj Evrope, bi bil sestavek druge locarnske konference.

Na to konferenco bi morala pozvati ena ali več evropskih držav, ki bi bile voljne, resignirati na vojno kot na sredstvo poravnave političnih nesprotij. Če katera država povabilo odkloni, pade nanjo sum, da se peča s skrivnimi napadalnimi načrti in prevzame na ta način odgovornost za bodočo vojno.

Cilj druge locarnske konference bi naj bil drugi Locarno — pakt, ki bi mirovni sistem Locarna raztegnil na vse evropske države. Upanje na tak panevropski pakt ni preveč optimistično: pogodba, ki je bila pred dveletni leti sklenjena med Nemčijo in Poljsko, mora biti sklenjena med vsemi evropskimi državami.

Drugi locarnski pakt bi moral vse, ki ga podpisujejo, obvezati, da si pod nobenim pogojem ne napovedajo vojne in da bodo vse konflikte uredili potem razsodišču.

Če bi pa bila katera država, ki je podpisala, napadena, se obvežemo vse ostale, da ji pomagajo. V dvomljivih slučajih naj bi se tu uporabila definicija ženevskega protoko-

la, da je tista država napadalec, ki odkloni razsodišče.

Ta panevropski mirovni in varnostni pakt bi bila naravna vez med prvimi locarnskim paktom, ki je ostal fragment, ker je bil njegov delokrog preveč omejen, in pa med ženevskim protokolom, ki je propadel ob veličini svojega cilja.

Locarno, dopolnjen in raztegnjen na Evropo in ženevski protokol, omejen in prilagojen Evropi. To je pot, ki je mogoča in potrebna in je v zmišlu naravnega razvoja svetovne politike.

Čeprav bi vse države Evrope ne podpisale takoj novega locarnskega pakta, bi bil mir vendarle zavarovan zaradi nove locarnske skupine. Naknadni pristop bi bil vsem evropskim državam prost in bi se bržkone tudi kmalu uresničil.

Moralna, pamet in samoohrana vseh evropskih držav tirjajo ta panevropski Locarno. Le sovršstvo in zaslepljenje ga zanikujeta.

Milijoni Evropejcev in Evropejk bi se oddahnil ob misli, da je vojna nevarnost zanj in za njihove otroke odstranjena.

Vse skrite in potlačene mirovne sile Evrope bi se zbrale krog novega Locarna in dokazale svetu, kako močna je mirovna in življenjska volja našega dela zemlje nasproti silam sovrštvu in uničevanja.

Pot razorožitve bi bila prosta: kakor odpade vsako ogrožanje, postane oboroževanje blazna razsipnost.

Pot za odstranitev gospodarskih zaprek bi bila prosta; kajti vojaški oziri bi se umaknili zahtevam velikega evropskega trga kot predpogoja za razumnije gospodarstvo nižjih cen in višjih mezd.

Odrpta bi bila pot za zaupno skupno delo vseh nacionalnih kultur Evrope, za ohranitev skupne civilizacije in bodočnosti bele rase.

Panevropejci! Tu je neposreden cilj naše politike; tu je panevropska zahteva današnjega dne!

Panevropa ostane naš daljni cilj — toda panevropski Locarno je naš najbližji, je cilj naše praktične dnevne politike!

Povdarjajte ta cilj povsod in zmirom, dokler ne bo dosežen; zahtevajte ga po časopisju in na shodih, zahtevajte ga od strank in vlad!

V imenu nemih milijonov, ki so vsled zadnje vojne brezmejno trpeli in ki bi radi sebi, svojim bližnjim in daljnjim prihranili vrnitev teh strahot, apeliram na vse državnike Evrope, naj prevzamejo to veliko inicijativo! V prvi vrsti velja ta poziv stvarnikom prvega Locarna, naj svoje veliko delo dovrše z novim, pogumnim korakom v bodočnost!

Apeliram na vse zunanje ministre Evrope, naj stavijo svoje ime pod ta krstni list Evrope, ki opušta poganske metode internacionalnega krvnega maščevanja v korist krščanskih idealov miru in pravice.

Apeliram na vse voditelje javnega mnenja, na pesnike in mislece, duhovnike in učitelje, umetnike in učenjake, pisatelje in žurnaliste: obudite vest Evrope in ujedinite Evropo v zahtevi po panevropskem Locarnu!

Če bi narodi Evrope lahko govorili — ne skozi pajčolan svojih parlamentov, ne kot stranke in razredi — pač pa kot očetje in matere, kot soprog in otroci, kot bratje in sestre, kot trpinčeni in preganjani ljudje: z ogromno soglasnostjo bi združili svoje glavo — klic po miru in praglasili zofistične ugovore poklicnih hujskačev proti temu mirovnemu paktu.

Ker so ti ubogi milijoni nemi, je dolžnost vseh, ki lahko javno govorijo in pišejo, da dajo izraza v besedi in v pisanju hrepenenju evropskih mas po miru.

Osem let je minilo, odkar je divjala svetovna vojna: osem let sovrštvu, vojne nevarnosti in stiske.

Čas je, da končamo to bedno epoho; čas je, da odpremo novo stran evropske zgodovine; čas je, da se javno mnenje prebudi iz svojega polsna in obrne svoj pogled od preteklosti v bodočnost; čas je, da se preko malenkostnih preprirov vsakdanjega dne lotimo in izvedemo veliko skupno delo!

Čas je, da preidemo od propagande za Panevropo k uresničitvi programa Pan-evrope in storimo prvi korak:

panevropski Locarno!

Gospod Marinković o aktualnih političnih vprašanjih.

Včeraj dopoldne je sprejel minister vnanjih zadev dr. Vojta Marinković v palači velikega županstva več ljubljanskih in belgrajskih časnikarjev, katerim je odgovarjal na razna postavljena vprašanja.

Po potovanju dr. Korošca v Bolgarijo se je pojavila v belgrajskem časopisju misel o ustanovitvi velikega jugoslovanskega imperija v obliki konfederacije.

Dr. Marinković: Ne vem nič o tem. Bolgarska vlada mi ni nič sličnega predložila. Sicer pa je naše razmerje do Bolgarije normalno. Posebnega ni nič. Potrebno pa je razločevati to, kar posamezni politiki govorijo in mislijo o velikih ciljih naše vnanje politike, od tega, kar dela odgovorni minister zunanjih zadev, ki kontrolira in sklepa o tem, kar je na dnevnem redu.

Ko so prišli vestilski Slovenci v Slovenijo, so pisali časopisi, da se naša delegacija za sklepanje trgovske pogodbe z Nemčijo ni dovolj zanimala za reciprociteto delavskega zavarovanja.

Dr. Marinković: »To vprašanje se ni dalo postaviti v trgovsko pogodbo, ker vsebujejo vse trgovske pogodbe klavzulo maksimal-

nosti, mi pa nimamo povoda, da postavimo reciprociteto v vse naše trgovske pogodbe. Zato bomo to vprašanje rešili s posebno pogodbo.«

G. Radić je včeraj v Beogradu trdil, da stoji v blejskem sporazumu tudi točka o konkordatu z Vatikanom.

Dr. Marinković: »Nič mi ni nič rekel o tem, da stoji to v blejskem sporazumu. Trenotno ni nobenih pogajanj za konkordat. To zadevo bomo kasneje postavil na dnevni red, če bomo ostal na današnjem svojem mestu. Mislim pa, da je treba konkordat skleniti čim prej.«

Kaj mislite, g. minister, o akciji lorda Rothermera, ki je v najnovejšem času segla tudi na finančno polje?

Dr. Marinković: »Ne verjamem, da bi lord Rothermer mogel doseči kakšen uspeh. Z diplomatskega stališča akcija lorda Rothermera sploh ni resna. To vprašanje je važno samo za notranjo politiko, ker ustvarja v nekaterih državah iluzije, a iluzije so za politično življenje škodljive.«

Kaj mislite, g. minister, o dvigu sekve-

strov s posestev nemških in turških držav-ljanov?«

Dr. Marinković: »Sekvestre bomo dvignili, kadar bomo to sklenili. Kar se tiče sekvestrov nad premoženjem turških državljanov, je to vprašanje že rešil ministrski svet in ti sekvestri se bodo dvignili. Za sklepanje trgovske pogodbe s Turčijo ni nobene ovire več. Sicer pa se tozadevna pogajanja še niso pričela.«

Kaj mislite, g. minister, o tem, da grška vlada in grški parlament nista potrdila Pangelosovih konvencij in kako se bo to vprašanje rešilo?«

Dr. Marinković: »O tej zadevi se bomo kmalu začeli pogovarjati. Mogoče bo dana prilika za to že v Zenevi.«

Na vprašanje, kako se bo rešilo vprašanje tranzita blaga iz Madžarske preko našega državnega ozemlja na Reko, je odgovoril dr. Marinković: »To bomo videli na pogajanjih, ki se bodo začela 20. septembra.«

V najnovejšem času se mnogo govori o demokratskem bloku, ki naj bi postal po mnenju nekaterih ljudi središče politike v prihodnjem parlamentu.«

Dr. Marinković: »To ni nič! Jaz nič ne vem o kakem takem bloku. Če se tak blok sklepa, je treba vendar najti naprejek kak program kot idejno podlago, sicer bi tisti, ki delajo kakšen blok, sploh ne vedeli, v čem se strinjajo.«

Kaj mislite o obtožnici, ki jo baje name-rava dvigniti proti g. Vukičeviću g. Davidović in o proglasu dr. Spaha na muslimane, kjer odkrito nastopa proti vladi?«

Dr. Marinković: »Jaz nič ne vem o kaki obtožnici g. Davidovića. Tudi o proglasu dr. Spaha ne vem nič. Kar mi vi pripovedujete o tem, to ne morem verjeti.«

Ali je kje po vašem mnenju volilno nasilje, o katerem se pritožuje en del Demokratske zajednice?«

Dr. Marinković: »Vi sami veste, da nasilja ni. V nekaterih krajih že vpliva upravni aparat, toda ta vpliv ni splošen. Naši kmetje imajo že to za nasilje, če se jih sila, naj gre do volit. So pa tu pritožbe, da posamezni upravni uradniki delajo za kandidate posameznih strank ali pa proti njim. Tudi iz naših vrst so take pritožbe o volilnem nasilju tu, toda o volilnem nasilju se ne da govoriti, ker so te volitve mnogo bolj svobodne kakor one l. 1923. ali one l. 1925., a zlasti one iz l. 1925!«

Politične vesti.

Gospod Žerjav je zopet enkrat govoril o politični dostojnosti. Res ne razumemo, da si gospod govtor ne more najti bolj primerne teme. Vrabei na strehah že žvkujejo, kako razumejo esdeesarski listi to dostojnost. Ali g. Žerjav res nima nobene moči, da morejo esdeesarski listi tako dosledno prezirati njegove apele. Ali pa mar ti niso resno mišljeni? Ali pa je g. Žerjav vseno, če se vsa Slovenija na glas zakrohota, če čita njegove apele za dostojnost?«

Vedno oostrejša pašičevska ofenziva se je končno vendarle porodila — v »Slovenskem Narodu«. Nobenega dvoma ni, da bo sedaj tako učinkovita, da bo vlade g. Vukičevića kar konec. Pa naj pišejo ata Narod. Še osem dni, pa bo tudi te farbarije konec in potem bo mogel pisati »Slov Narod« o nasilju, ki je pokopalo njegove nade.

Radićev nagrobni govor politiki Vukičevića in Korošca je izšel v »Slov. Narod«. Zato pa bomo mi objavili po volitvah naš nagrobni govor politiki g. Pribečevića in Žerjava. Naj bo »Narod« uverjen, da bo naš govor zalagal.

Narodne manjšine dobe svojega zastopnika pri Zvezi narodov. Iz Pariza se poroča, da je bil na zadnji seji medparlamentarne unije sprejet predlog, da se ustanovi pri Zvezi narodov poseben mednarodni urad manjšin, ki bo kot odvetnik branil pred Svetom Zveze narodov pravice manjšin. Komisija je soglasno odobrila načrte dr. Vilfana, kako bi Zveza narodov pričela aktivno reševati manjšinske spore, ki so glavni vzrok nurnje med evropskimi narodi. Odslej bodo jemle tudi narodne manjšine pravico pritožiti se pri Zvezi narodov. K temu velikemu uspehu dr. Vilfana iskreno čestitamo.

Italijani in balkanska koncentracija. Radi govoric o sestanku našega kralja Aleksandra in kralja Borisa v Münchenu vlada v italijanskih političnih krogih velika nervoza, posebno še vsled tega, ker so se izjalovile nade, da bi mogla Italija preko Albanije dobiti večji vpliv na Balkanu. Fašisti računajo sedaj samo še z Grško, katera se nahaja izven vsake kombinacije, vsled spora z Jugoslavijo radi Soluna. Dobrodošlo se zdi Italiji macedonsko vprašanje, ki radi nepopustljivosti (?) od srbske strani izključuje vsak sporazum med Jugoslavijo in Bolgarijo. Ta sporazum želi baje in ga vodi samo Francija. »Giornale d'Italia« je registriral brez komentarja vest o predstoječem zaključanju zvezne pogodbe med Jugoslavijo in Francijo. Istočasno pa so objavili italijanski listi vest o zaključanju francosko - čehoslovanskega garancijskega pakta glede priključitve Avstrije k Nemčiji. Ker je imela Rothermerova akcija za revizijo trianonske mirovne pogodbe slab učinek, italijanski časopisje gleda na položaj v srednji Evropi veliko bolj usmerjeno kot prej in piše o Franciji tudi veliko bolj obzirno. Fašistično časopisje skuša prilagoditi težnje italijanske zunanje politike francoski diplomatski akciji v srednji Evropi. Verjetno je, da je delovalo na italijansko zunanjo politiko tudi stališče angleške vlade, ki ni odobrila Rothermerove kampanje in se po trditvi »Daily Telegra-pha« jedinila s Francijo, da bi bil francosko - čehoslovanski garancijski pakt proti priključitvi Avstrije k Nemčiji — baza za definitivno stabilizacijo Srednje Evrope. Italija se toče zameriti Franciji. Izpovedila je, da ne more zameriti svojih pozicij v srednji Evropi, a škodo francoskega prestiža in hoče sedaj doseči, da bi bila Francija bolj dostopna za italijanske akcije na Balkanu. »Lavoro d'Italia« trdi, da so vesti jugoslovanskega ča-

sopisja o francosko - jugoslovanski zvezi tendence, ker časopisje piše samo zato, da škoduje Italiji. Rimski diplomatični krogi, piše »Lavoro d'Italia« so uverjeni, da ni na teh vesteh dosti resnice, ker je Francija preveč oprezna, da bi se mešala v balkanske spletke. — »Picolo« pa celo piše, da je Jugoslavija doživela neuspeh v svoji akciji za zvezo z Bolgarijo in za balkansko koncentracijo. — Na vsak način smatra italijansko časopisje zbližanje Slovanov za veliko in resno akcijo. Bojazen pred paktom s Francijo in pred balkansko koncentracijo pa še posebno ni v tendencioznem pisanju fašističnih listov.

Neuspeh Rothermerove akcije postaja vedno bolj in bolj populen in sedaj so proti njej jeli protestirati celo angleški finančniki. Ti namreč hočejo na čehoslovanskem investirati težke milijone in jim je zato Rothermerovo pisarenje o slabih čeških finančih precej neprijetno. Zato bodo pri angleški vladi proti modrostim gospoda lorda protestirali. — Uničujoč odgovor je dobil g. lord tudi v češkem tisku, ki podčrtuje zlasti neinformiranost g. lorda. Ta namreč ne ve, da tvorijo Madjari le eno dvajsetino čehoslovanskega prebivalstva in da je nemogoče te Madjare priključiti Madjarski, ne da bi morali z njimi iti tudi na stotisoče Slovkov. Gospod lord torej nima uspeha.

Pred nadomestnimi volitvami v Rumuniji. V drugi polovici septembra se bodo vršile v Rumuniji naknadne volitve. Priprave za te volitve so velike, dasiravno vladna liberalna stranka nima prav nobenega razloga, da bi se bala volitve, tudi če bi se zedinile proti njej vse opozicijske stranke. Druga romunska stranka, ki ima v današnjem romunskem parlamentu poleg liberalcev največ mandatov, t. j. narodno - kmetjska stranka je že postavila svoje kandidate, ki imajo vsi upanje na uspeh. Moč narodno - kmetjske stranke leži v njeni ogromni popularnosti med narodom, kar priznavajo i sami liberalci. Na volitve bo šla tudi narodna stranka generala Averagescu, ki pri glavnih volitvah ni dobila niti enega mandata. Ali sedaj v nadomestnih volitvah je mogoče, da bo stranka generala Averagescu dobila vsa izpraznjena mesta. Gospod Bratianu namreč ne želi, da bi dobili vse izpraznjene mandate — romunski kmetijci, ki so njegove glavni in največji protivniki in zato bo vlada podpirala Averagescove kandidate. Pri teh volitvah bosta kandidirala tudi dva neodvisna kandidata, in sicer Al. Buzdugan, sin člana regentskega sveta in verjetno tudi S. Calimachi, dosedanji član Jorgine narodne stranke.

Pred sklicanjem poljskega senata in parlamenta. Iz telefonskih poročil je razvidno, da je predsednik Rataj predložil pisarni predsednika republike zahtevo, da se poljski parlament čimprej skliče na izredno zasedanje. Analogni korak je napravil tudi poljski senat. Prošnjo za sklicanje so podpisali narodno - demokratska stranka, krščansko - demokratska, krščanski narodni klub, Piast, Wyzwolenie in poljska socialistična stranka. Vsega skupaj je podpisalo petico 220 poslancev, zadostuje pa podpis 148 poslancev. V senatu pa je podpisalo petico 41 senatorjev.

Sovjetska vlada napada Francijo. Iz Varšave poročajo, da moskovski in leningrajski listi ostro napadajo Francijo in Poincaréja, kateremu očitajo, da se bavi z vojnimi načrti proti sovjetski Rusiji. Po pariških dogodkih (demonstracije radi Sacea in Vanzettija), ki so jih izvedli komunisti, name-rava Francija po zgledu Anglije prekiniti diplomatske odnose s sovjetsko Rusijo.

Kratke vesti.

Kongres makedonske omladine se je vršil te dni v Sofiji. Organizacija šteje že 17 tisoč članov.

Za predsednika plenarnega zasedanja Zveze narodov bo najbrže izvoljen avstrijski delegat graf Mendorff.

Proti generalu Gajdi je bilo uvedeno na podlagi pri zadnjih hišnih preiskavah najdenega materiala novo disciplinarno postopanje.

Južne Kitajske čete napredujejo nadalje proti generalu Sunu in računa se že s padcem Fukaya.

Drž. podtajništvo sa manjšine bo ustanovljeno v Rumuniji. Za podtajnika bo imenovan graf Bethlen, ki je član vladne stranke.

Italijanska vlada zanika vest o demonstraciji italijanskih oficirjev na savojški meji. 100.000 Madjarov je podpisalo spomenico na lorda Rothermera, katero je spisal madjarski književnik Franjo Herzeg in v kateri je izražena globoka hvaležnost Madjarov do lorda Rothermera-a.

Razorožitevno vprašanje pride vnovič pred jesensko zasedanje Zveze narodov v Zenevi. Znani francoski letalec Calliso je dosegal pri višinskem poletu višino 13.000 m in s tem postavil nov višinski svetovni rekord.

NI KLIKE!

Stara stvar je, da noben očitek tako ne zadene, kakor resnitve. To staro resnico je tudi potrdilo včerajšnje »Jutro«, ko je napisalo kar cel članek, da ni v SDS klike.

Ne bomo dosti odgovarjali »Jutru«, temveč samo eno bi vprašali: Kdo je postavil dr. Kramerja za ljubljanskega kandidata? Ali zaupniki esdeesarskih organizacij, ali klika!

Ko bo »Jutro« na to vprašanje odgovorilo, bomo pa tudi mi nadalje razpravljali.

KAJPADA!

»Jutro« piše, da so očitki revizijske komisije o delu esdeesarjev v mariborski hranilnici, neblstveni.

Zakaj je potem pa uvedlo drž. pravdnišvo preiskavo? Vsi vendar vemo, da se drž. pravdnišvo ne bavi niti z »neblstvenimi« napakami v »Slavenski banki« in vendar so šli tam milijoni v — malho!

Dokument politične nerazsodnosti.

V oblastni skupščini je neki esdeerski voditelj bahavo govoril, da pripadajo SDS samo boljše ljudje, inteligentnejši. Ze dostikrat so ga esdeerski generali pomolili in še ga bodo, toda težko, če bodo še kdaj ustrelili tako kapitalnega kozla. Kajti silno daleč od inteligence mora biti danes tisti, ki se navdušuje za SDS in s polomi blagoslovljeno delo njene klike. In da je temu res tako, so nad vse sijajno dokazali novomeški pristaši SDS, ko so po Žerjavovem shodu sprejeli to-le resolucijo:

»Volilci, zbrani na volilnem shodu naprednega bloka za združeno slovensko gospodarsko listo, se zavedamo velikega pomena volitev v Narodno skupščino, ki bodo 11. septembra. Saj bo nova skupščina določala pola in usodo naše države za prihodnja štiri leta. Izjavljamo svoje zaupanje in podporo nad združitvijo napredno, narodno, socialno in gospodarsko usmerjenih strank v Sloveniji — to so SDS, NSS in prvotna SKS — in se zahvaljujemo preizkušeni voditeljem za doseženi skupni nastop. Želimo, da bi novo skupščino prevemale vodilne misli naše združene skupine strank in ji dale voljo in moč za resno in uspešno delo v prid državi. Zaupamo našim voditeljem in kandidatom prepričani, da bodo delovali za svoj program složno in v medsebojnem podpiranju. Želimo, da naš jugoslovanski narod v vseh oblastih izbere po večini enako usmerjene poslanke. Naj preneha v narodni skupščini dosedanje strankarstvo in naj ga nadomesti skrbno, složno delo za boljše bodočnost države. Za to, da so se znašli naši voditelji in kandidati za tak pravi cilj, jim izrekamo naše priznanje, naše zaupanje in našo zahvalo.«

Nas iskreno veseli, da se vsaj novomeški pristaši inteligentne SDS zavedajo važnosti volitev. Očividno po drugih krajih esdeerski še niso prišli tako daleč, da morajo novomeški to posebej povdarjati. Veliko odkritje je tudi to, da bo nova skupščina za prihodnje štiri leta določevala usodo naše države. Po vsej verjetnosti je g. Vukičević vsaj novomeške esdeerske čisto prepričan, ker g. Pribičević in drugi gromovniki opozicije so mnenja, da prihodnja skupščina ne bo imela dolgega življenja, kakor ga dosedaj tudi nobena ni imela.

Ganljivo je, kako otroče zaupno se gospodje z dežele zahvaljujejo svojim »preizkušeni« voditeljem. Ker pravijo ti »preizkušeni« voditelji, da so dosegli združitve SDS, NSS in prvotne SKS, pa verne očiče na Dolenjskem to verujejo in so na ta uspeh ponosne. Vsaj v Novem mestu bi lahko znali, da je ta trditve o združitvi SDS z NSS prazen larifari, kajti še pri zadnjih volitvah so nastopili novomeški narodni socialisti prav odločno proti SDS in novomeški esdeerski so se vsled tega tudi pošteno jezili. Sedaj pa na vse to pozabili, ker je pač povedal tako sam gospod dr. Gregor Žerjav in stara resnica vendar je, da tako visoki gospod vedno in ob vsaki priliki ne govori nič drugega ko samo suho in čisto resnico. Pika!

Toda še mnogo bolj divna je trditve, da se je SDS združila s prvotno SKS. Tu pa moramo novomeškim sestavljamcem inteligentne resolucije kar brez ovinok povedati, da so napisali kolosalno oslarijo. Je to namreč čisto nova stvar, da kdo sklepa kompromis s prvotno stranko, katere pa dejansko ve-

ni! In pakt s prvotno stranko more skleniti samo tisti, ki ni sklenil s to stranko nobenega pakta. Morda bo enkrat tudi nad vse inteligentnim novomeškim esdeerskim šlo to v glavo.

Pa recimo, da so gospodje mislili drugače in da so se samo nerodno izrazili. Tudi v tem slučaju moramo reči, da so napisali grandiozno oslarijo.

Kajti ta »prvotna« SKS, da govorimo z očeti novomeške resolucije, je poslala leta 1920. dva svoja zastopnika (g. Puelja in Mrmoljo) k dr. Žerjavu, ki sta mu povedala, da ga SKS ne mara na svojo listo, pa čeprav je pripravljen sprejeti program SKS. Prvotna SKS torej o dr. Žerjavu ni hotela nič slišati in dobila je nato pri volitvah 8 mandatov ravno zato, ker se je z navdušenjem borila proti g. dr. Žerjavu in njegovi stranki. Če gospodje esdeerski ob Krki tega nam ne verujejo, naj vprašajo g. Kušarja, za katerega so nakrat odkrili svoje velike simpatije. In g. Kušar jim bo moral to potrditi, ker je tudi g. Kušar kot tedanjí predsednik SKS odobravala nastop stranke proti dr. Žerjavu. »Prvotna« SKS se je torej ravno tako malo zmenila za obljube g. dr. Žerjava, kakor se v Novem mestu menijo za lanski sneg. Pa morda so esdeerski ljudje druge vrste.

Nimamo žal prostora, da bi primerno osvetlili žensalnost še vseh ostalih fraz novomeških modrijanov, le eno bi še podvrgli operaciji. Novomeška resolucija fantazira namreč tudi o esdeerskem programu. Kje pa so gospodje vendar iztaknili ta program? Mi n. pr. prav vesno zasledujemo vse delo SDS, toda njenega programa še nismo zasledili. Do leta 1924. so n. pr. slovenski esdeerski zagovarjali in prisegali na demokratski program. Nato so pa iz demokratske stranke izstopili in ustanovili slovensko SDS, ali še nikjer nismo čitali, da bi nato slovenska SDS izdala nov program. Je pa tudi naravno, da ga ni, ker ni izstopila iz demokratske stranke zaradi načelnih razlik, temveč zato, da je mogla priti v vlado. Danes pa je demokratska stranka v vladi; ne pa tudi SDS in bi bilo zato logično, da se SDS zopet vrne v demokratsko stranko, da pride tudi ona v vlado. Sam Bog ve, če se bo to tudi novomeškim esdeerskim kdaj zasvetilo.

Najbrže ne, ker oni še nadalje lepo zaupajo voditeljem SDS, pa čeprav so ti l. 1924. storili največje napako, ko so zapustili Davidoviča, kateremu se sedaj zaman ponujajo. Pa morda je tudi to vzrok, da izrekajo sedaj esdeerski iz Novega mesta dr. Žerjavu svoje priznanje.

Na vse zadnje samo še eno pripombo. Tudi novomeški esdeerski so del jugoslovenskega naroda. Ali mora biti to zabava, kadar esdeerski v Novem mestu govore mesto lepo po slovensko, še mnogo lepše po jugoslovensko!

Malo bolj široko smo osvetlili novomeško resolucijo, da pokažemo javnosti, kako silovito napredni so pristaši SDS in kako silovito duhovito morajo govoriti voditelji SDS. Kajti resolucija je običajno plod tega, kar se je na shodu govorilo. Resolucija je ekstrakt politične modrosti, ki so jo vsebovali govori voditeljev. Novomeška resolucija jasno kaže, kakšni so morali biti ti govori. In da bo slika popolna, povelimo samo še to, da je bil glavni govornik na shodu g. dr. Gregor Žerjav!

Zanimiv dvoboj.

Med »Jutro« in »Slovenec« se bje ljuta borba radi raznih davkov, kdo jih je uzakonil in kdo začel izterjavati. Kdo bo v tem dvoboju zmagal in kdo podlegel, je za vsakega, ki se količkaj zanima za javne zadeve in misli s svojo glavo, dognana stvar. Zanimivo in značilno za moralno kvaliteto SDS je, da se brani očetovstva lastnih otrok, v leč krivdo za davke, za katere so glasovali njeni poslanci in jih podpisali njeni ministri, na druge. Delenziva take vrste je začetek konca.

Za politične analfabete mora imeti »Jutro« svoje čitatelje, ko jim servira trditve, da so za takozvani vojni davek pač glasovali po-

slanci SDS, pobirati pa da se je začel ta davek, ko SDS ni bila več v vladi. Kaj neki hoče »Jutro« s tem dokazati? Se tega se manjka, da pride in reče, da se sklepajo zakoni samo za kratek čas, sploh zato, da se ne izvajajo. V paniki splošnega poloma SDS se tudi to lahko zgodi.

Očitno reflektira SDS pri volitvah i na delavske glasove, da se je spravilo »Jutro« tudi na stvari, ki se tičejo izključno delavcev. Dr. Gosarju očita, da je on kot minister socialne politike znižal Zavodu za zavarovanje delavcev državno subvencijo od letno dveh na pol milijona dinarjev. Dr. Gosar je v svojem glasilu to zanikal, izjavljajoč, da se

je to znižanje po vsej verjetnosti zgodilo takrat, ko so sedeli v vladi samostojni demokrati ali pa samostojni kmetje. Na ta demant je »Jutro« izjavilo, da dr. Gosar laže. V boj se je vmešala i »Nova Pravda«, ki stoji seveda na strani »Jutra«. Drugače tudi ne sme, če ji je življenje drago.

Bolj zanimiva nego z njene stvarne, je polemika med »jutrovc« in dr. Gosarjem z neke druge strani, ki jo je treba osvetliti. Natančno pogledano postavlja ta borba voditelje jutrovskih delavskih organizacij v kaj čudno luč. Subvencija Zavodu za delavsko zavarovanje, Rudarski pravilnik, starostno zavarovanje, davek na ročno delo in slično so vprašanja, za katere bi se v prvi vrsti morala brigati Okrožni urad za zavarovanje delavcev in Delavska zbornica. Oba ta zavoda imata svoje predstavništvo in z zakonom zaščiten delokrog, ki spada vanj v prvi vrsti zaščita delavskih interesov. V obeh zavodih imajo jutrovc odločilno besedo, kolikor ne sami, pa skupno s svojimi zavezniki socialisti.

Njih dolžnost je bila, da so dr. Gosarju kot ministru socialne politike predložili vse zahteve, ki jih smatrajo za potrebne. Med te spada i subvencija zavodu za delavsko zavarovanje, toliko bolj, ker celo »Jutro« priznava, da je že pred dr. Gosarjem bila znana od dveh na en milijon dinarjev. Časa so imeli dosti, uradnikov, ki so za tako delo plačani, tudi. Delavstvo sme od milijonsko drage uprave zahtevati, da nekaj stori.

Jutrovci so sicer hiteli se dr. Gosarju priklanjati, pisali so o njem v »Novi Pravdi« simpatično (sic!) in ga celo pozdravili kot člani delavske deputacije, zagotavljajoč ga svojega spoštovanja in neomejenega zaupanja. A če so pa tudi kot honorirani funkcionarji in delavski voditelji storili svojo dolžnost, je pa drugo vprašanje. Sodeč po njihovem sedanjem kričanju, je niso, vsaj ne v toliki meri, kolikor delavci smejo po pravici od njih zahtevati.

Dičnim jutrovskim voditeljem delavcev bi lahko pokazali za zgled zbornico za trgovino, obrt in industrijo, ki ne zamudi nobene prilike, opozoriti vlado in posamezne ministre na vse, kar bi utegnilo njenim članom koristiti. Na kar se ne opozori in česar se ne zahteva, tega se tudi ne dobi.

Klanjali so se pač dični esdeerski delavski voditelji in kandidati dr. Gosarju in mu peli hozoano. Drzneli so celo trditi, da je to klanjanje in slavospevanje izhajalo bolj iz strahu nego iz stvarnega nagiba. Kajti minister socialne politike je mož, ki gospodje pri Okrožnem uradu in Delavski zbornici lahko zlasa in še zapodi po vrhu, če kaj ni v redu. A v strahu se marsikaj rado pozabi, in tako se je zgodilo, da so tudi jutrovc »pozabili«, da je dr. Gosar pravzaprav klerikalec. V strahu so »pozabili« še na druge važne stvari.

»Pozabili« so predložiti potrebne načrte socialno-političnega značaja, o katerih na shodih pač govorijo v dolgo in široko in ki naj bi jih dr. Gosar skušal uzakoniti, »pozabili« so na intervencijo delavskemu zavarovanju, na ukinitve raznih zakonov, davkov in uredb, »pozabili« so zahtevati reforme socialne zakonodaje in predložiti izgotovljene načrte, pozabili so itd. Ako so kaj zahtevali, tega gotovo niso, radi česar danes jutrovski gozd šumi. Jutrovsko šumenje bi se spremenilo v treskanje, če bi bilo mogoče reči: naši delavski voditelji so to in to zahtevali, Gosar pa ni izvedel. Morda so esdeerski delavski voditelji na to mislili, a so namenoma molčali, iz partizanskih razlogov, da bi pozneje lahko udarili po političnem nasprotniku, ki ni nič naredil.

»Jutro« bi sedaj rado z nasiljem prepričalo svoje čitatelje, da so očitni grehi SDS grehi drugih. Njegovo kričanje je navaden teror, ki se ga pa danes nihče ne boji. Je kričanje strahopetca v samotnem gozdu, ki sam sebi daje pogum. »Slovenec« od 30. avgusta ima popolnoma prav, trdeč o SDS, da je lažnjost in cinizem odurna poteza in sploh glavna črta njenega časopisja ter da je nasilje navadno znak strahopetnosti: Drži tudi, da kadar nasilnež pride do oblasti, se za oblast boji in jo skuša vzdržati z nasiljem. Strahopetec svojih činov ne bo priznal, če ga kličejo na odgovornost, za nje bo valil krivdo na druge. Pri SDS se to izpolnjuje na celí črti.

Članki, dopisi, beležke v časopisu ne nastanejo sami od sebe. Treba jih je napisati.

Napišejo jih navadno vodilne osebe stranke, kateri časopis pripada. Stavimo sto na eno, da bodo kakor sedaj SDS, prej ali slej storili tudi osebno tisti njeni člani, ki danes najbolj kriče. Celó taki, ki bi jim tega nihče ne prisodil, kdor jih temeljito ne pozna. Skušali bodo vse utajiti in zvaliti krivdo na »druge«. Tak junak bo ob spremenjenih razmerah prvi skrivil hrbet. Zatrjeval bo, da sta »Jutro« in »Nova Pravda« pisala na lastno pest, brez njegove vednosti in sodelovanja, da sta sploh sama pisala, da je dr. Korosec najdalekovidnejši in dr. Gosar nenadkritljiv socialni politik, da je njegov osebni prijatelj in se že zato ne more misliti, da bi bil on kaj takega zmožen. »Oj,« bo nadaljeval zatrjevati, »še naročil sem v redakciji, naj dajo take stvari meni v pregled, predno jih objavijo. Obljubili so, pa, saj veste, mefer je zakrivil.«

Se je že večkrat, ne enkrat tako zgodilo. Pošteno bi pa moral biti udarjen, kdor bi verjel. Opisana stran polemike med zaplotkarji in dr. Gosarjem je zanimiva, vrlo zanimiva. Čim se plot podre, stali bodo tu zaplotkarji z otroško-naivnimi obrazi. Ne jaz, gospod, oni-le je luč! Da, prišel bo čas in zopet bodo slavospevi. Ministrska palica ima čudodelno moč.

Beležke.

BODITE DOSLEDNI!

Pribičević govori le o jugoslovenskem narodu, novomeški esdeerski so tudi za jugoslovenski narod. Zakaj se neki tudi »Slovenski narod« ne prekrsti v »Jugoslovenski narod«? Bodite vendar dosledni!

TI ANGELJČKI!

»Jutro«, to je tisto »Jutro«, ki je s 112 napadi pripomoglo k uničenju Jadranske banke, piše, da perhorecira boj proti gospodarskim zavodom.

Ne rečemo drugo ko: ti angeljčki!

KAKO POROČAJO.

Znano je, da imajo esdeerski listi čisto svoj poseben način poročanja, za katerega pa jih korektni novinarji gotovo ne zavidajo.

Tako n. pr. je včerajšnji »Slovenski narod« objavil interview, ki ga je dovolil zun. minister novinarjem. Objavil je ves interview, razven zadnjega dela, ko je govoril g. Marinković o pritožbah o volivnem nasilju. Tu je namreč dejal zunanji minister, da o takem nasilju, kakor je bil l. 1923 in pa l. 1925 (ko so bili namreč esdeerski v vladi op. ur.) ne more biti niti govora.

To je seveda »Slov. narod« izpustil in tako zopet enkrat razkrlj, kake pojme ima o dolžnostih novinarja.

GOSPOD NEUTRALEC.

Gospod neutrallec je srečno napisal že svoj XV. članek o razdobju slovenske politike. Piše svoje članke tako temeljito, da jih celo »Jutro« postavlja vedno bolj na slabše mesto in da ima celo trapasto demagoški članek o stranki črnogorskih princev prednost.

Kljub vsej svoji pridnosti pa gospod neutrallec ni še prišel do tega, da bi nam odgovoril, če kaj ve o tistem »slavnem« žurnalistu — ki pa prav gotovo ni bil »nas eden« — ki je potreboval za članek kar tri dni premišljevanja.

Mogoče pride gospod »neutrallec« vendar enkrat do sapa, ker bi mi potem še kaj drugega povedali. Mi imamo namreč za vse ljudi, ki čez noč odkrijejo velike talente gospoda Žerjava globoko spoštovanje. Če že ne zaradi drugega, pa vsled tega, ker postajajo ti ljudje tako redki, da bodo kmalu — kuriozitate.

Pa brez zamere!

VSE V ZNAMENJU SVOBODOLJUBJA.

Diel nacionalistov in četnikov je zahteval, pismeno od vojvode Stepe Stepanoviča, da se profesor Jonič izključi iz Narodne obrane in da se mu zato odpove služba na vojaški akademiji. Tež zahtevi se je pridružil del Narodne obrane in večina odbora rezervnih oficirjev.

In to zato, ker si je drznil g. Jonič na originalen način povdariti svoje osebno mnenje. Svobodoljubje bo gotovim ljudem še dolgo nepoznana stvar!

NEMŠKI TURIST O NAŠEM PRIMORJU.

V neki družbi v Opatiji je opisoval neki gospod navdušeno krasoto Plitviških jezer. — Efekt njegovega govora je bil, da se je odločila družba Nemcev iz rajha, da si jih ogleda. Odpeljali so se v treh nabito polnih avtomobilih. Pot nas je vodila preko Sušaka, slikovitega Bakarja in od vrhov obdane Crikvenice. Do Crikvenice je bila cesta za silo dobra, tik pred Crikvenico proti Novemu in Senju pa je postala cesta tako slaba, da sta se dva avtomobila vrnila.

Samo avtomobil, s katerim sem se vozil jaz, je nadaljeval hrabro pot ter prispel končno preko kamenja in lukenj v slikoviti Senj. Krasna obalna cesta, pa tako zanemarjena! Tudi v Senju smo naleteli na avtomobil, ki ni hotel voziti dalje.

Mi pa smo se pričeli vzpenjati po krasnih serpentinah, ki so pravi umotvor. Ta cesta pa se nahaja v nepopisnem stanju in ni manjkalo dosti, da se nismo kljub krasnemu razgledu na morje in gore vrnili. Premišljali smo: Pot nazaj je prav tako dolga in slaba kot pot, ki smo jo imeli za seboj — zato naprej! nazaj pa preko Karlovca. Mogoče, da je tam cesta boljše Upravičeno je pripomnil eden od gospodarj, da če bi se dandanes taka umetna cesta ne zidala več, bi bilo razumljivo, da pa je nerazumljivo, če se pusti tako lepo izdelano cesto tako propadati. — Ko smo prišli na vrh, nas je odškodoval

krasni razgled na gore in morje za prestane muke.

Ko se je že zmračilo, smo prispeli v Otočac, kjer so nas poslali v neki takozvani hotel. Vino nam je dišalo tudi pri razsvetljavi sveč.

Ker sta se nahajala v sobi tudi dva Zagrebčana, par Otočanov — med njimi neki profesor, je dala beseda besedo in pri dobri kapljici smo postali kmalu zgovorni. Seveda ni bilo tik pred volitvami govora o ničemer drugem kot o politiki. Vsi navzoči so se izkazali kot pač v domovini toliko slavni generalov kot Boroevič etc. ni bilo drugače pričakovati — kot takozvani dobri Hrvatje. Neizmerno so zabavljali na vlado, iz njihovega govorjenja je odsevalo hrepenenje po minulih časih in popolno nepoznanje dejanskih razmer. Ko je izustil učeni gospod par fraz, ki jih ne morem reproducirati, se nisem mogel kot prijatelj te države več vzdržati, da ne bi bil povedal brezobzirno svojega mnenja.

Od Beljaka do Stambula je en narod, ki je razpadel vsled tega, ker je porazdeljen med tolike države in je razcepljen v dve veri, ne samo politično, temveč tudi jezikovno dialektično. — Od cesarja Justiniana, ki je dal zapisati prve srbske besede — do Primoža Trubarja, ki je ustanovil slovenski pismeni jezik — do Gaja in Draškoviča na Hrvatskem je bila stoletje trajajoča pot, ki je vedla pod uplivom avstrijske, madjarske in turške politike daleč narazen, do madjarskega razkritja srbohrvatskega jezika. Narodno in dr-

žavno zavest bo ustvarila prihodnja generacija, ko bo strohnela vaša enproduktivna negacija že davno v grobu. — Do ceste slabe, utegne biti krivna država — gotovo pa je kriva temu tudi vaša negacija; da pa sedimo tu, v bližini velikih vodnih sil, pri dobrem vinu, pri svitu sveč, da je tako velik kraj brez vodovoda — temu je pa krivo gotovo samo pomankanje smisla za splošnost pri vas, ne pa država. Ljudski blagor in izgradnja države se prične pri udejstvovanju občin. Začudeno so me gledali gospodje — mlad študent pri sosednji mizi se je dvignil ter me objel, rekoč: tujec vam mora povedati resnico.

Sli smo spal. Mislimo, da bomo spali spričo kvantitete dobrega vina, ki smo ga bili popili, dobro. Toda stenice žalibog niso pile vina. Navsezgodaj so nas pregnale s posteljo in ko sem videl v kuhinji gostilničarja — izdaja se za navdušenega Hrvata — si nisem mogel kaj, da bi mu ne bil rekel: »Vidite, da imate toliko stenice, tudi temu so krivi gotovo vlada in Srbi. Neki gospod iz Zagreba, ki je bil vstal že pred mano, je mirno pripomnil: »Na stenice smo že navajeni.«

V jutranjem svitaenju sem videl Otočac, zelo »priljubljen« garnizijo stare avstrijske armade. Nenadoma sem začel petje. Garnizija je prikoralala na vojaško vežbališče. Brezhibno vojaštvo — po pruskem vzorcu, samo da je razmerje med oficirji in moštvo boljše — dobra garancija za prihodnost. Spomnil sem se junakov iz soških bitk, v duhu sem videl isto hrabrost nekje v bodočnosti...

Ko sem se vrnil v gostilno, so bili moji spremljevalci izginili. Tudi nje so zbudile stenice. Ko pa jim je bilo treba iti na stran, so se podali vsi — tudi dame — na polje. Po zelo prijaznem slovesu smo se odpeljali v Liko: Brdovci gozdnat teren, mizerne ceste, mizerne kmetске kočé toda krasno ljudstvo, vendar pa tako zaostalo...

Ob razpotju stoji kačipet. Napis je napisan samo v cirilici — nikjer žive duše, zato smo izgrešili točno pot.

Vse enaše muke pa je odškodovalo naravno čudo Plitviških jezer in udobni hotel. Naravno čudo je treba videti, opisati se ne da, pa tudi ne naslikati.

Za povratek so nam nasetovali pot preko Ogulina. Do tam je cesta precej dobra, toda nekoč tako krasna cesta, ki vodi od tam na Sušak, ena od najkrasnejših alpskih cest je popolnoma zanemarjena.

Zakaj to? Vojna je že davno za nami. Dalmacija, ki jo je gotovo zanemarjala že stara Avstrija — najlepša morská obala v Evropi — bi morala biti paradiz.

Ne zapirajte zločincev v ječe — temveč vporabite jih za gradnjo cest in obdelovanje zemlje na krasnih otokih. Narava je tu vendar tako bogata, pomankanju vode je treba odpomoči z arzezijskimi cisternami. Ustvari- te gozdno milico. Vsak vojak naj sadi drevje. Pa najsi divja mad starim še tak strankarska borba: vzgojeni so bili v drugi mentaliteti. Mladina pa naj deluje na to, da se združi plemena od Beljaka do Stambula; zakaj Bog jim je dal krasno ljudstvo in krasno deželo. Dr. K.

Dnevne vesti.

DESET LET.

Na Svetem Gabrijelu pa klijaje rože, rdeče in bele: rdeče cveto izmed skal, kjer so se bila izlila življenja, bele iz odrevenelih src, ki so v molku zastala. Rože, rože so pri Hudem logu, na Svetem Marku in na Kalvariji, rože, rože so na Sveti gori... Med rožami in trnjem pa zagrinja divja trava izmučeno prst in mladi borovci senčijo obnemela tla, ki ne hropejo več strašne svoje pripovedi... Tihe rože in trnje in okamenela solze, mrz in molk in tuga vseokrog...

Skabrijel molči in Hudi log in vsa zemlja plaka, le Benito govori in odpira zemlji žile. Govori, se roga, vpije, a Skabrijel molči in ne pove, kako je bilo tedaj, ko je Benito jokal. He, skale naše, govorite: Peterlin, gorenjski fant, in osem listov naše gore osem mož junakov napodilo je z vrha Gabrijela brigado herojev, spenjajočih se do Zmaga. Osem živih naših s Peterlinom je nagualo v beg dvatisoč kavalirjev. He, skale naše, govorite, vpijete!

In Javoršček molči in ne pove, kako je skrival v svojih čerih nekoč Benita Silnega pred sinom našim, ki je prežal nanj, da bi mu pripel na prsi rdečo rožo in preprečil kletev, ki jo danes škrtajo milijoni...

Hudi log pripoveduje, kako je mesaril tam heroj Benito z minometom, a minomet ga je ukanil in oplazil v nič. El corporal maggiore, tvoj minomet te je obsul z rožami rdečimi in te uspal, da nisi videl svetle gloriole, ki je zazarela ob Caporetto... E, vse molči, le Benito Silni govori in vpije.

O, za Hudim logom usiha jezero krvi in naša zemlja plaka, polki spe na Skabrijelu in brigade, kor mrličev diha z gore molitev v koralu: sveti, sveti, sveti Mir... Kor mrličev kriči, rjove kletev: preklet, preklet je ljud, ki bližnjega zatira. Kor mrličev moli v bratski harmoniji in v koralu kolne, kor mrličev vseh jezikov... Mir, mir! Preklet, preklet Napuh!

O, v deželi Solнца kolnejo mrliči, tam krvavijo skale in stresajo se gore in ledeni groznici... O, v deželi Solнца cveto tihe rože, tihe rože v trnju... Tam procvitajo in aro osamljene. V deželi Solнца usiha vrelec solz... Mlč.

Rojstni dan Nj. Vel. prestolonaslednika Petra dne 6. septembra t. l. se praznuje v vsej državi na svečan način. V ta namen se vrši tega dne ob 10. uri v tukajšnji stolnici Sv. Nikolaja slovesna pontifikalna maša, po kateri se bodo opravile svečane molitve za Nj. Vel. kralja, Nj. Vel. kraljice in Nj. Vel. prestolonaslednika in ves kraljevski dom. V tukajšnji pravoslavni kapeli je isti dan slovesno blagodarjenje ob 9. uri. Ker se vrše v evangelijski cerkvi večja popravila in radi odsotnosti g. župnika v tej cerkvi ne bo cerkvene slovesnosti.

Prometni minister general Milosavljević se je mudil včeraj v Ljubljani. Konferiral je z ravnateljem državnih železnice Kneževićem nakar se je odpeljal ob 8. zvečer v Beograd.

Zadušnica za rumunskim kraljem Ferdinandom. Predvčeršnjim dopoldne se je vršila na Bledu maša zadušnica za pokojnim rumunskim kraljem Ferdinandom. Maši zadušnici sta prisostvovala kralj in kraljica, knez Pavle in kneginja Olga, dvorni minister Janković, češkoslovaški minister Šeba, rumunski poslanik Emandi in nemški poslanik Olshausen.

Razpisane pogodbene pošte. Razpisane so sledeče pogodbene pošte: Sv. Barbara pri Mariboru, Teharje in Zdoles. Prošnje je vložiti do dne 15. t. m. pri poštni direkciji v Ljubljani.

Iz poštne službe. Premeščeni(e) so: po pb. ur. II-3 Slava Rodič iz Celja v Maribor na glavno pošto; Marija Kralj iz Celja v Rogoško Slatino; Karla Videmšek z Ljubljane 2 v Toplice pri Novem mestu; Elizabeta Hrovat iz Toplice pri Novem mestu na ljubljansko kolodvorsko pošto; Marija Ažman iz Kranja v Železnike; pb. ur. II-5 Marica Kalšnik z Maribora 1 v Rogoško Slatino; telef. III-3 Milena Perše iz Kamnika v Gornjo Radgono; prip. III-4 A. Ljubič iz Ptuja v Hrastnik in Kristina Mirtič iz Metlike na Vinico pri Črnomlju; zvan. 3. skup. F. Rudolf iz Celja na Ljubljano 1 in J. Ažbe z ravnateljstva v Brežici; služ. 1. skup. J. Berložnik od ter. t. t. teh. sekcije (Ljubljanske) v Kranj. Postavljeni(e) so: za poštne upravnika v Rogoški Slatini II-3 Ignac Pečar; za pogodb. poštarja oziroma poštarico sta imenovana Kaljst Kosmač v Stražišću, Francka Šumej pa v Slivnici pri Celju. — Pb. ur. II-5 St. Pristovšek na ravnateljstvu se je poročil s Slavko Sax. — Umrli je zvan. 1. skup. Valentin Turin v Trbovljah.

Upokojitev. Upokojen je računski svetnik pri računovodstvu ministrstva financ v Ljubljani Dragotin Lunder.

Natečaj za zdravniška specialista za pljučne bolezni. Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu razpisuje natečaj za popolnitev mesta pomožnega zdravnika-specialista za pljučne bolezni v zdravilišču Brestovcu pri Zagrebu. Prošnje je vložiti do dne 15. t. m. Podrobnosti glej v »Uradnem listu« št. 91, od dne 31. avgusta 1927.

Natečaj za gojence za veterinarje. Ministrstvo vojske in mornarice je odredilo, da se sprejme letos iz civilnega prebivalstva 10 gojencev za študiranje veterinarstva na veterinarski fakulteti v Zagrebu. Izbrani gojenci dobe prejemke od dne 1. oktobra dalje, in sicer štipendijo po 1200 Din na mesec, za nabavo knjig in ostalih šolskih potrebščin 600 Din za semester ter odškodnino za šolnino, izpitne takse in za natis dizertacije. Zdravniški pregled se vrši dne 20. t. m. v stalni bolnici I. armijske oblasti v Beogradu. Podrobnosti glej v »Uradnem listu« št. 91 z dne 31. avgusta 1927.

— **Mednarodni kongres geologov.** Jutri se vrši v Bukarešti mednarodni kongres geologov. Za kongres je prišli okoli 100 udeležencev iz vseh evropskih držav.

— **Mednarodni psihoanalitični kongres.** Te dni se vrši v Innsbrucku deseti mednarodni psihoanalitični kongres.

— **Vsi kinematografi v Chikagu zatvorjeni.** Vsi chikaški kinematografi so že dni zatvorjeni. Operaterji so namreč grozili s stavko, na njihovo grožnjo pa so odgovorili podjetniki s tem, da so kinematografe zaprli. S tem je nad 15.000 uslužbencev na Cesti.

— **Največje ležišče kalija na svetu.** Iz Londona poročajo: Pri Solikonisku v Sibiriji so razkrili ogromna ležišča kalija, ki se raztezajo 20 milj daleč na okrog. Če ustreza vest resnici, bi bilo to največje ležišče kalija na svetu, vsekako pa je mogoče, da so lansirali vest v svet borzni spekulanti.

— **Iz zdravniške službe.** V imenik zdravniške zbornice za Slovenijo je vpisan zasebni zdravnik dr. Janko Pihler v Velovlaku, srez Ptuj.

— **Kontrola privatne fabrikacije vžgalic.** Finančni minister je podpisal pravilnik o kontroli privatne fabrikacije vžgalic. Pravilnik določa, da bo kontrolirala fabrikacijo vžgalic po privatnih tovarnah uprava državnih monopolov.

— **Delo v državnem svetu.** Po daljšem odmoru se je pričelo v državnem svetu intenzivno delo.

— **Trgovska akademija v Osijeku deložirana.** Trgovska akademija v Osijeku, ki je nastanjena v prostorih bivše madjarske šole, je prešla od prometnega ministrstva, ki hoče uporabiti poslopje za stanovanja železničarjev, odpoved. Odpoved je pravomočna. Ker mestna občina trgovski akademiji ne more preskrbeti brezplačnih prostorov in trgovsko ministrstvo nima na razpolago potrebnega kredita, je obstoj akademije ogrožen.

— **Katastrofalne posledice suše v Dalmaciji.** Iz Zagorske Dalmacije prihajajo še vedno vesti o katastrofalnih posledicah letošnje suše. Ker se je začela v nekaterih krajih že trgati, je bilo mogoče ugotoviti, da je pridelal neki viničar v Imotskem na 2500 trtah, starih po 12 let 680 kg ničvrednega grozda. Dalmacija potrebuje hitre pomoči. Spričo takih vesti, bodo gostilničarji sigurno z itak previsokimi cenami poskočili.

— **Rabindranat Tagore o cilju žene.** Rabindranat Tagore je dovolil te dni nekemu svemu rojaku interview, v katerem je govoril o duši žene. Rabindranat Tagore je govoril o stališču, ki ga zavzema žena v moderni družbi ter menil, da je prepričan, da je storjen doslej prvi korak, da pride žena do svojih pravic in one ravnopravnosti, po kateri tolikanj hrepeni. Poad glavni cilj žene je in ostane — materinstvo.

— **Tipkarice in tobak v Ameriki.** Ameriško ministrstvo vojne mornarice je prva javna oblast v Zedinjenih državah, ki je dovolila tipkaricam, da smejo v delovnem času pušiti. Če se bodo v tem pridružili ministru mornarice tudi drugi državni uradi, je še veliko vprašanje. Tudi v vseh privatnih podjetjih tipkarice še ne smejo pušiti.

— **Statistika človeške inteligence.** Amerika je klasična dežela statistike. Univerzitetna akademija v Chicagu je izdala te dni statistiko človeške inteligence. Po tej statistiki, ki temelji na več let trajajočem delu, odpade na 1 milijon ljudi 1 izreden ženi, 24 žene in 143 velikih talentov, 2423 talentov, 15.696 nadarjenih ljudi, 63.563 za silo nadarjenih, 162.279 nekoliko nadarjenih, 55.806 tik nad povprečnostjo, 400.000 povprečnih ljudi, 55.806 tik pod povprečnostjo, 162.279 manj nadarjenih, 63.563 omejenih, 15.696 zabutih, 2720 blaznih in idiotov ter 1 mikrocefal.

— **Nemčija potrebuje 700.000 novih stanovanj.** Uradno štetje je ugotovilo, da je v vsej Nemčiji trenutno okrog 1.000.000 rodbin brez stanovanja. Natančnejše poizvedbe so restringirale sedaj to število na 700.000.

— **Katastrofalne poplave v Galiciji.** Povođenjska katastrofa v vzhodni Galiciji in Podkarpatski Rusiji, zavzema vedno večji obseg. Mesta Sbrj, Turka, Stanoslav, Smatyn, Nadvorna in še več drugih so pod vodo. Samo v kosovskem okraju je zahtevala katastrofa nad 100 človeških žrtv. Med Stanislavom in Voroho je odnesla voda železniški tir. Dva železniška uslužbenca sta utonila. V Boryslavu ni ostala skoraj nobena hiša nepoškodovana. V Strjuju je preko 150 hiš pod vodo. Tudi tu je zahtevala katastrofa veliko število človeških žrtv. Pri reševalnih delih je poginilo več policijskih uslužbencev. V neki vasi pri Dolnji so odnesli valovi 42 kmetijskih hiš. Samo malo kmetov si je rešilo ževljenje. Število žrtv v Stanislavu se čeni na 200. Mnogo petrolejskih vrelcev je zasutih, številne rafinerije so uničene. Materialna škoda je ogromna. Tudi Przemysl je ogrožen. Voda je udrila v mestno elektrarno in v mestno bolnico. Bolnike so morali prepeljati v privatne hiše. Mesto je brez luči. Tudi vodovod je hudo poškodovan. Mestoma je uničena vsa žetev. Celokupnega števila človeških žrtv še ni bilo mogoče ugotoviti. Utonilo je tudi mnogo živine. Pred Krakovom grade nasipe da bi obvarovali mesto pred katastrofo.

— **Elementarne katastrofe v Rumuniji.** Iz Bukarešte poročajo: V Stari Rumuniji so besnele te dni hude nevihte. Večina telefonskih prog je pokvarjena. Bukarešta je bila nekoliko časa odrezana od sveta. V poslopje poljedelske visoke šole je udarila strela, izbruhnil je požar, ki je upeljal streho. V Jassyju je ruval orkanu podoban vihar telegrafске droge in drevesa ter odnašal strehe. V okolici Bukarešte je uničila toča skoraj vse vinograde. V okolici Baltzi-ja je padala ko oreh debela toča, ki je poškodovala več ljudi. V predmestjih Bukarešte je povzročila poplava veliko paniko. Več manjših predmestnih hiš se je zrušilo.

— **Hud narednik.** Iz Budimpešte poročajo: Četovodja Štefan Gebhart in njegov predpo-

stavljene narednik Emerik Paal nista mogla nikdar izhajati drug z drugim. Te dni so ju poslali v vas Magors, da bi poiskala za na vajah se nahajajoče vojaštvo stanovanja. Ko sta prišla v vas, sta sedla, da se odpočijeta od »napornega dela«, najprej v gostilno. Pri kozarcu vina sta si skočila kmalu v lase. Tekom prepira je pripečital četovodja feldveblju krepko zašnicno. To je gospoda narednika tako razjezilo, da je potegnil svoj službeni samokres ter izstrelil na četovodjo vseh sedem nabojev. Četovodja je bil v par sekundah mrtev. Po dejanju se je prijavil narednik sam polkovnemu poveljstvu.

— **Eksplodija na petrolejskem parniku.** Iz Strasbourga poročajo: Na tanku »Naphta II.« je prišlo v pristanišču pri Lautersburgu ob Renu do kesplozije, ki je zahtevala 4 človeške žrtve. Nesrečo je povzročil najbrže eden od mornarjev na nekem sosednjem parniku. Eksplodija se je čula 20 km naokrog. Na parniku se je nahajala tudi sestra kapitana, gospa Siegert iz Gelsenkirchena s svojo šestletno hčerko. Skočila je s parnika v vodo, pri tem pa jo je dohitel val gorečega petroleja. Njen brat, kapitan Sevndki, ki je bil pravtako obdan od plamenov, ji je vrgel rešilni pas, s pomočjo katerega se je obdržala s hčerko vred toliko časa nad vodo, da so jo rešili. Kapitan, ki se je hotel rešiti s plavanjem, je dobil v gorečem petroleju tako hude opekline, da ni imel, ko je priplaval čisto blizu brega, več moči, da bi se bil oprjel za drog, s katerim so ga hoteli potegniti iz vode, temveč je izginil v valovih. Trije mornarji so poginili na gorečem parniku, dočim so se rešili trije drugi s tem, da so skočili pravočasno v vodo. Materialna škoda, ki jo je povzročila eksplozija, znaša poldrugi milijon frankov.

— **Delavke v sovjetski Rusiji se pudrajo in šminkajo.** Občinski zastop trga Orijevovo-Zujevo v bližini Moskve se je bavil te dni z nerodnim vprašanjem. Prišlo je do srditih debat, ki so jih povzročile informacije o delavkih in delavkah. Med drugim je bilo ugotovljeno, da potrošni delavska mladina 17% mezde za alkohol, za obleko 20%, za knjige pa samo 1%. V zadnjem času se je razpasla med mladimi delavkami razvada, da se šminkajo in pudrajo. Žensčeta izdajo večji del mezde za modne artikule. Dopsnik »Robo-čije Gazetec«, ki je posetil več delavskih razpisnic, je ugotovil, da so puder, šminka in Kolinska voda stvari, za katere trošijo mlade delavke največ denarja.

— **Milijonar, ki bi rad postal šofer — ker mu je dolgčas.** Eton je najbolj znano deško vzgajališče na Angleškem. V to šolo se sprejemajo samo sinovi iz najdaljših in najbogatijih rodbin. Zato se je ravnatelj zavoda nemalo začudil, ko je čital te dni v listu oglas: Nekdanji gojenec etonskega internata, star 25 let, želi mesto šoferja ali vratarja. Ponudbe pod... Obrnil se je na mladega človeka pismeno ter ga vprašal, kako je mogoče, da je gmotno tako propadel ter mu objubil, da mu bo priskočil on na pomoč, pod pogojem, da inserat ukine ter se neha sramota za ugledno vzgojvališče. Inserent je odgovoril, da je večkratni milijonar.

Dr. med. Jakša Jože

specijalist za kožne in spolne bolezni
ordinira od 9. do 11. in od 3. do 5. ure.
Ljubljana, Wolfova ulica št. 1/I.

— **Preprečena železniška nesreča.** Iz Delnice poročajo: Te dni bi se bila pripetila v Srskih Moravicah kmalu velika železniška nesreča. Od nekega potniškega vlaka, ki je vozil proti Sušaku se je odtrgalo šest voz. Vozovi so ostali na železniški progi. Osobje je opazilo šele, ko je prispel vlak v Skrab. Ker bi se bil v vozove lahko zaletel sušaški vlak ter bi bila nastala v tem slučaju eventualno lahko velika nesreča, je uvedla oblast preiskavo.

— **Ponovni požari na Korziki.** Kot poroča »Petit Parisien«, so se pojavili na Korziki ponovno gozdni požari. Dve osebi sta zgoreli.

— **Avtomobilska katastrofa pri Brnu.** Te dni je prišlo v bližini Brna do karambolaže med nekim avtobusom in nekim tovornim avtomobilom. Tovorni avtomobil je vrgel avtobus s tri metre visokega mostu v potok. Od 19 potnikov je odneslo sedem oseb težke poškodbe, vsi ostali pa so lahko poškodovani.

— **Pismo dostavljeno po 62 letih.** Iz Londona poročajo: Te dni je bilo dostavljeno neko pismo, ki ga je vrgel odpošilatelj dne 30. novembra 1865, torej pred 62 leti v pošto skrinjico nasproti poslopja francoskega poslanštva, ki je oddaljena od namembnega mesta komaj dva kilometra.

— **Lavtarjeve računice za osnovne šole v novi izdaji.** Knjigarna Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani je ravnokar izdala trije Lavtarjevih računice za osnovne šole, ki jih je predelal Ljudevit Černež, in sicer: računsko začetnico (računanje v obsegu od 1 do 20), cena 18 Din; računico za osnovne šole, I. stopnja, 2. šolsko leto (računanje v obsegu od 1 do 100), cena 16 Din, in računico za osnovne šole, III., višja stopnja (praktično računanje), cena 23 Din. — V vseh treh računicah je izključeno vsako mehaniziranje; nasprotno pa zajemajo snov iz najbližje otroške okolice in vseskozi upoštevajo praktične potrebe. Posebno veselje bodo učenci I. razreda računске začetnice, kajti Dragotin Humek in Josip Poljanec sta jo opremila z umetniškimi barvnimi slikami, opremljena z umetniškimi pojme število in računsko operacije. Slovensko učiteljstvo je avtorju Černežu lahko hvaležno, da mu je svojim globoko zasnovanim in metodično dovršenim delom olajšal težavnost in v marsičem suhoparni pouk v računstvu.

— **»Trgovski Tovariš.«** Izšla je 8. letošnja številka »Trgovskega Tovariša«. Vsebinska je sledeča: Novi volilni red zbornice TOI v Ljubljani. Josip J. Kavčič. — Iz zgodovine

ljublanskega trgovstva. Jan Zbiral. — Prodajalec. Fran D. Podbrežnik. — Važnost knjigovodstva in kalkulacije. Fr. Zelenik. — Memento mori! L. S. — Kako je v Italiji. P. S. — Kam plovemo? V. A. U. — To in ono. 75letnica Trgovske in obrtniške zbornice v Zagrebu. Davčni vijak. Trgovska pogodba z Nemčijo. — Razvoj tekstilne industrije v Jugoslaviji. Nemško razsodišče za spore med delodajalci in nameštenci. — Listek. Kričev. Fran Govekar. — Društvene vesti. Vilko Berdajs — petdesetletnik. Izlet v Beograd. Izlet v Grosuplje. 2. redna seja odbora TDM.

Ljubljana.

— **Zveza slov. vojakov iz svetovne vojne** podružnica Mestni priredi v nedeljo dne 4. septembra t. l. veliko dobrodelno veselico v korist vojnih sirot pri ge. Štor v Novem Vodmatu. Na sporedu je godba, šaljava pošta, ples itd. Začetek ob 4. uri popoldne. Ker ima prireditelj blag namen, vabi k obilni udeležbi odbor.

— **Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani.** Vpisovanje dosedanjih in novih pevk in pevcev se vrši v ponedeljek, torek in sredo (5. 6. in 7. t. m.) od 18. do 19. ure v sobi št. 6 Glasbene Matice, Vegova ulica. Vabimo zlasti muzikalno naobrazene, resne nove pevce z dobrim glasovnim materialom k vstopu v naš zbor. — Prvi sestanek vsega zbora se vrši v sredo, 7. t. m. ob 20. uri v pevski dvorani Glasbene Matice. — Odbor.

— **Sokolsko društvo Ljubljana II.** praznuje jutri v nedeljo svoj društveni dan s prireditvijo javne telovadbe na svojem letnem telovadišču na Prulah (poleg gostilne Kavčič). Nastopili bodo vsi oddelki s sestavimi društvenih prednjakov in prednjač. Začetek javne telovadbe ob 4. uri pop. Po telovadbi prosta zabava s plesom. Za dobro pijačo in druge dobrine je preskrbljeno. Zbirališče je ob pol 3. uri na realki (Vegova ulica), odkoder odkorakamo v povorki na telovadišče. Vsi bratje, ki imajo slavnostni kroj, naj se udeležijo spreveda v kroju! Sokolu II. naklonjeno občinstvo se vabi, da se udeležijo te prireditve.

— **Ljubljanski Sokol.** Prednjaški zbor naznanja, da prične prihodnji ponedeljek, t. j. dne 5. septembra 1927 z redno telovadbo moške dece, v torek dne 6. septembra 1927 pa z redno telovadbo ženske dece. Vpisovanje se vrši dnevno med uradnimi urami od 6. do pol 8. ure v sejni dvorani v Narodnem domu. P. t. stariše, odnosno varuhe prosimo, da pripeljejo svojo dečo osebno k vpisovanju. Telovadne ure za dečke bodo v ponedeljkih in petkih, za deklice pa v torek in sobotah od 5. do četrta na 7. Telovadne ure za moški in ženski naraščaj ostanejo neizpremenjene, nakar se naraščajinke in naraščajince opozarja. Telovadba starejših članov se bo vršila vsako sredo od pol 7. do pol 8. ure zvečer. Zdravo! — Prednjaški zbor.

— **Kolesar povozil dečka.** Petletni deček Tonček Maver, sin delavca, je tekel čez Tržaško cesto. Medtem se je pripeljal po cesti kolesar Merslavčič, ki je dečka povozil. Dečka so prepeljali v bolnico. Kdo je nesrečo zakrivil, utegne dokazati sodna preiskava.

— **Skavti!** V ponedeljek, 5. t. m. ob 5. uri popoldne se vrši stegov sestanek na realki, in sicer na dvorišču, v slučaju slabega vremena pa v auil. Sestanek je obvezen. — Stegovodja.

— **Karambolj dveh kolesarjev.** Sinoči ob pol 8. uri zvečer se je zaletel malo vinjeni Anton Kovič s kolesom v drugega kolesarja stavca Ferjančiča, (menda tudi malo vinjen) tako, da sta oba obeležala na mestu. Vozil je po levi strani in brez luči. Kolesa sta čisto pokvarjena in bo moral Kovič povrniti škodo drugemu kolesarju. Sicer bo pa izpogovoriло za njgo besedo sodišče.

Celje.

Preveliko veselje. Zmagoslavje vlada v esdeesarskem tisku in v triumfalnem tonu poročajo esdeesarski listi, da gg. Rebek in dr. Božič nista izstopila iz SDS, temveč le položila občinske mandate. To pa seveda v najlepšem soglasju s SDS. Da ti esdeesarski listi tudi najbolj priproste stvari ne razumejo. Če je tako jasno, da je vstev izstopu obeh gospodov iz SDS čisto iz trte izvita, zakaj pa toliko zmagoslavja, zakaj toliko pisanja. Preveliko veselje je namreč vedno tudi malo sumljivo in vsaj to bi vendar lahko vedeli gospodje pri esdeesarskih listih.

Šolstvo.

Drž. dvorazredna trgovska šola v Ljubljani. Šolsko leto 1927/28 se prične dne 12. septembra s sv. mašo ob 9. uri v križevniški cerkvi. Po službi božji se zbere učenci in učenke v svojih razredih. Ponavljalni izpiti se prične v petek, dne 9. t. m. točno ob 8. uri. prično in razpored je razviden iz razpisa na razglasni deski. — Kdor bi 12. septembra ne prišel, se smatra, da je izstopil in se na njegovo mesto sprejme drug(a). — Ravnateljstvo.

Umetniška šola »Probudac« (v poslopju tehniške srednje šole) v Ljubljani, Aškerčeva ulica 9. Sedmo šolsko leto 1927/28. V četrtek, dne 15. septembra 1927 se prične pouk na umetniški šoli »Probudac« in sicer v večernem času od 18. do 20. ure. Spodaj navedene oddelke in tečaje obiskuje lahko vsakdo, ki se zanima za umetnost in umetno obrt, kakor tudi oni, ki bi radi svoje znanje izpopolnili. Letos se otvorijo sledeči oddelki in tečaji: A. Oddetek za figurалno risanje (glave, akt, kostum) s predavanji iz anatomije, oblikoslovja, perspektive in umetne zgodovine. B. Oddetek za dekorativno risanje in narodno ornamentiko s predavanji iz perspektive, oblikoslovja in umetne zgodovine. V letnem času se poučuje v tem tečaju tudi pokrajinsko slikanje. C. Javna risarska šola za pomočnike in starejše vajence vseh strok in obrti. Pouk bo v nedeljah od 9. do 12. ure, pričetek v nedeljo 2. oktobra 1927. D. Fotografija za začetnike, kakor tudi

Najvarneje in najugodnejše se nalaga denar pri pupilarnem zavodu, ki obstoji že 64 let

CELJSKA MESTNA HRANILNICA

V CELJU, KREKOV TRG (v lastni palači pri kolodvoru)

Prihrankom rojakov v Ameriki, denarju nedoletnih, ki ga vlagajo sodišča, ter naložbam cerkvenega in občinskega denarja, posveča posebno pažnjo.

Za hranilne vloge jamči poleg premoženja hranilnice

ŠE MESTO CELJE

z vsem premoženjem in vso davčno močjo.

Hranilnica daje posojila na zemljišča, po najnižji obrestni meri. Vse prošnje rešuje brezplačno.

Hektografični aparati zvitki, masa, črnilo, trakovi,
Telefon 2980. dobite vedno in najceneje pri Telefon 2980.
LUD BARAGA - LJUBLJANA, Šelenburgova ulica šte. 6.

Razpis tesarskih del

za stanovanjsko hišo Pokojninskega zavoda na Miklošičevi in Pražakovi ulici v Ljubljani.

Pokojninski zavod razpisuje oddajo tesarskih del za stanovanjsko hišo na Miklošičevi in Pražakovi ulici.

Vsi potrebni podatki kot proračun in načrti se dobijo pri Pokojninskem zavodu v Ljubljani, Gledališka ulica med uradnimi urami od 5. t. m. dalje za Din 80.—.

Pravilno kolekovane in zapečatenе ponudbe je vložiti do 10. septembra 1927, do 12. ure opoldne pri podpisnem uradu.

Pokojninski zavod za nameščence,
v Ljubljani.

Malinovec

zajamčeno pristen, izborne kakovosti, izdelan samo iz pravih gorskih malin, prodaja v vsaki množini po zmernih cenah tvornica

„ALKO“

družba z o. z.

Ljubljana, Kolizej

Najboljša v materialu in v konstrukciji so:

Josip Petelinca
šivalni stroji in kolesa
Gritzner, Adler, in Phönix.



Najlepše opreme, pouk v vazenju brezplačen.

Nizke cene tudi na obročna plačila. ob vodi blizu Prešernovega spomenika.

Ljubljana

Proda se

mlad pes, prava rasa Doberman, čistokrven, z rodovnikom. Poizve se na Rimski cesti št. 5 pri hišniku.

Drva - čebin

Woltova 1/II. - Tel. 28

UMIVALNIKI

dobro ohranjeni iz trdega lesa, s posodo vred, z ogledalom in marmornato ploščo se radi inštalacije gorke in mrzle vode ugodno proda. — Ravnotam so na prodaj tudi stare kavarniške klopi, katere so še v precej dobrem stanju. — Interesentje naj se obrnejo na upravo hotela „UNION“ v Ljubljani.

Odda se

velika, zračna soba z električno razsvetljavo in posebnim vhodom. Naslov pove uprava lista.

Prodaj

salonsko suknjo. Naslov v upravi lista.

Akumulatorske naprave

svinčena usedlina in pepel, stara med. baker, cink. Kupuje se vsaka množina. »Calinc k. d. Zagreb, Mandaličina 1.



WECK

čaje in aparati za ukuhanje so najcenejši, ker so najboljši. Znatno nižane cene. Ugodni pogoji! Tovarniška zaloga:
Krekov trg 10 pri tvrčki Fruktus, Ljubljana.

Pristni in pravi
KAVČIČEV
FLORIAN **RASTLINSKI**
ZELODČNI
LIKER

znan in preizkušen kot zanesljivo domače zdravilo že nad 20 let izdeluje in dobavlja
EDINOLE

Rastlinska destilacija „FLORIAN“ (Izdovalec Edmund Kavčič) družba z o. z. v Ljubljani
Gospodarska cesta šte. 13 (Kolizej)

Vsaka pristna steklenica je opremljena z originalnim podpisom:

Za pristnost jamči

Edmund Kavčič

Varujte se ponaredb, ki se prodajajo mesto pristnega

Kavčičevega „FLORIANA“!

Širite „Narodni Dnevnik“!

KMETSKE HRANILNI IN POSOJILNI DOM

mat. polno hranilnica št. 14.257

reg. zadr. z neom. zav.

branjeno: „KMETSKI DOM“. Telefon št. 2547

v Ljubljani, Tavčarjeva (Sodna) ulica šte. 1, pritličje

Daje:

posojila na vknjižbo, proti poročilu ter zastavi premoženja in vrednostnih papirjev ter dovoljuje kreditne v tačnem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Obrestuje

vloge na 6% brez odknjižice brez povedi čistih

Večje stalne vloge in vloge v tok. računu po dogovoru.

Preskrbuje:

Kavčije, inkase, srečke in vrednostne papirje ter čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta.

Uradne ure:

Vsak delavnik od 8.—12.4, in od 3.—4.4.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.

TISKARNA MERKUR LJUBLJANA

TRG. IND. D. D. GREGORČIČEVA 23

Se pripravlja za tisk vseh trgovskih, obrtnih, industrijskih in uradnih listov. Tiska časopise, knjige, brošure, cenike, tabele, vabila, letake, posvetnice itd. • LASTNA KNIHOVEDNICA • TELEFON 17. 522